

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร และรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครู โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยเก็บข้อมูลประชากร จำนวนทั้งสิ้น 75 คน ซึ่งได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบถ้วนสมบูรณ์จำนวน 75 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ชนิดแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ตรวจสอบและแก้ไขให้เกิดความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ด้านภาษาและความชัดเจนของถ้อยคำถาม

5.1 สรุปผลการวิจัย

ความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร รวม 4 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการสอน และการพัฒนาการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่า

5.1.1 ความต้องการการนิเทศของครูเกี่ยวกับการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ถ้าแยกเป็นรายด้าน ความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน มีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อการสอน รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าต่ำสุด อยู่ในระดับมาก

1) ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน มีความต้องการการนิเทศของครูเกี่ยวกับการสอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความต้องการด้าน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผล มีค่าสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถสรุปสร้างองค์ความรู้ได้ อยู่ในระดับมาก และการวิจัยในชั้นเรียน มีค่าต่ำสุด อยู่ในระดับมาก

2) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน มีความต้องการการนิเทศของครูเกี่ยวกับการสอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการด้านการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับบทเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดทำห้องศูนย์วิชาการในโรงเรียน มีค่าสูงสุดเท่ากัน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การประเมินผลหลังการใช้สื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก และการเลือกสื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการสอน มีค่าต่ำสุด อยู่ในระดับมาก

3) ด้านการพัฒนาการวัดและประเมินผล มีความต้องการการนิเทศของครูเกี่ยวกับการสอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการด้านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดผลด้วยตนเอง มีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด และวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการประเมินเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนการสอน มีค่าต่ำสุดเท่ากัน อยู่ในระดับมาก

4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวม มีความต้องการการนิเทศของครูเกี่ยวกับการสอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูมีความต้องการด้านการประเมินการใช้หลักสูตรในโรงเรียน มีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การบูรณาการสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มวิชาในหลักสูตร และจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษา มีค่าต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา เรื่อง ความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการสอน และการพัฒนาการวัดและประเมินผล การเรียนพบว่า ความต้องการการนิเทศของครูเกี่ยวกับการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสินสุดา ภัคดีศรี (2538) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ในด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชา วิธีสอนและเทคนิควิธีสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสอนภาษาอังกฤษของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 257 คน ผลการวิจัยพบว่าความต้องการการนิเทศการสอนของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในเกณฑ์สูงเมื่อเรียงลำดับเป็นรายด้านจากมากไปน้อยพบว่า ความต้องการการนิเทศของครูเกี่ยวกับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน มีมากที่สุด รองลงมาคือ

ด้านการพัฒนาสื่อการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาการวัดผลและประเมินผล การเรียนตามลำดับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงอภิปรายผลการวิจัยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

5.2.1 ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน โดยรวมความต้องการการนิเทศของครูด้านการพัฒนาการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผล มีค่าสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถสรุปสร้างองค์ความรู้ได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการเรียนรู้ของเด็กจะบังเกิดผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ดังที่ สมศักดิ์ สินธุรเวชญ์ (2542, น. 7) ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า กระบวนการเรียนรู้นั้นต้องทำให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้สึกรู้ว่า สามารถเรียนได้และเมื่อประสบความสำเร็จจะทำให้อยากเรียนรู้มากขึ้น อันจะทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ย่าง เพราะกระบวนการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ขึ้นด้วยตนเอง และกระบวนการเรียนรู้นั้นมีความหมายกับผู้เรียน ครูผู้สอนต้องเข้าใจรูปแบบของการเรียนรู้ และเทคนิคการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน และช่วยเสริมกระบวนการเรียนรู้นั้น ให้เป็นไปได้ดีขึ้นตามธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการไปตามเป้าหมายของหลักสูตรที่ต้องการ การนิเทศ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เช่น การออกแบบการสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนและเนื้อหา การออกแบบการสอนแบบโครงงานโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเลือก ใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหา รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นต้น นอกจากนี้ ครูยังไม่เห็นความสำคัญในการทำโครงการในชั้นเรียน ออกแบบการสอนไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ขาดเทคนิคการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การเลือก ใช้วิธีสอนเหมาะสมกับผู้เรียน ขาดความเข้าใจ และไม่มีการวางแผนที่จะกำหนดกิจกรรมที่จะใช้ ไม่สามารถเตรียมกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เลือกตามความถนัดได้ ขาดทักษะการจัดกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนไม่ให้ความร่วมมือ ขาดความกระตือรือร้น ผู้เรียนขาดทักษะและความเข้าใจในการทำโครงงาน ขาดกระบวนการคิดและความพร้อม วิธีการสอนยังใช้แบบบรรยาย

5.2.2 ด้านการพัฒนาสื่อการสอน โดยรวม ความต้องการการนิเทศของครู ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการด้านการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับบทเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน มีค่าสูงสุดเท่ากัน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การประเมินผลหลังการใช้สื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะสื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ดังที่ นิคม ทาแดง และคณะ (2546, น. 10) ได้ให้ความหมายของสื่อการศึกษา คือ ตัวกลางหรือสิ่งต่างๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิควิธีการรวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

เกิดการพัฒนาศักยภาพ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542, น. 12-14) ได้เสนอขั้นตอนในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ว่า เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ครูจะต้องพิจารณาและกำหนดว่า จะใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร หนังสือหรือข้อมูล แหล่งความรู้ต่างๆ รวมถึงห้องเรียนหรือสถานที่ใดบ้าง ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้การเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผลแล้วจัดเตรียมให้พร้อม บทบาทของครูตรงนี้จะเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล นอกจากนี้ นักเรียนแต่ละห้องมีเป็นจำนวนมาก การจัดเตรียมเอกสารให้ผู้เรียนจึงค่อนข้างลำบาก เพราะสิ้นเปลือง ค่าใช้จ่ายสื่อบางชนิดไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีสื่อจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน ครูขาดทักษะการผลิตสื่อด้วยตนเอง ครูมีภาระมากไม่มีเวลาในการผลิตสื่อ

5.2.3 ด้านการพัฒนาการวัดและประเมินผลการเรียน มีความต้องการการการนิเทศของครูอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการด้านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดผลด้วยตนเอง มีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด และวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการประเมินเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนการสอน มีค่าต่ำสุดเท่ากัน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542, น.53) กล่าวว่า วิธีการวัดและการประเมินผล ที่ยอมรับกันว่าสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เพราะเป็นวิธีการที่สามารถค้นหาความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน และยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนได้อย่างดีด้วย นอกจากนี้ เครื่องมือประเมินที่ครูใช้ยังไม่หลากหลาย ครูไม่เข้าใจวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีหลักเกณฑ์วัดและประเมินผลตามแนวทางการวัดและประเมินผล แต่ครูยังขาดการนำไปใช้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะรูปแบบการประเมินตามสภาพจริง นอกจากนี้ครูยังขาดทักษะการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวัดผลด้วยตนเอง และสุดท้ายครูไม่นำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน

5.2.4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวม ความต้องการการการนิเทศของครู อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูมีความต้องการด้านการประเมินการใช้หลักสูตรในโรงเรียน มีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการพัฒนาการสื่อสารการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มวิชาในหลักสูตร และจุดมุ่งหมายและ โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษา มีค่าต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากครูไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร ขาดการคิดวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตร ไม่มีการเผยแพร่การจัดทำเอกสารแนะนำการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ

กาญจนา เกียรติประวัติ (2540 , น.1) จากรายงานการสัมมนาของ UNESCO (1978, pp. 65-66) ในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้จะประสบความสำเร็จได้ต้อง 1) จัดกิจกรรมต่างๆ ของหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องกับความสนใจของแต่ละท้องถิ่นให้มากที่สุด 2) จัดสรรหน่วยบริหารงานและงบประมาณ 3) ผลิตเอกสารประกอบหลักสูตรต่างๆ ล่วงหน้า และให้มีจำนวนเพียงพอ 4) จัดอบรมครูและวิทยากร เพื่อไปอบรมครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ในท้องถิ่น 5) ทำการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างใกล้ชิด และแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาต่างๆ ครูทุกคน มีแผนการสอนสำหรับการสอนในแต่ละภาคเรียนแต่ขาดรูปแบบที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนาพร ระเบียบทุกซ์ (2543, น. 68) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนดังนี้ คือ 1) ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตร 2) ศึกษาจุดประสงค์กลุ่มวิชา/กลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตร 3) วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา/กลุ่มประสบการณ์ 4) จัดทำโครงสร้างรายวิชา 5) จัดทำโครงสร้างแผนการสอน 6) จัดทำแผนการสอน นอกจากนี้ครูแต่ละคนมีภาระงานมากเนื่องจากจำนวนครูต่อนักเรียนมีจำนวนครูไม่เพียงพอ ครูจึงไม่มีเวลาในการศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

ความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ของครู โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการด้านการประเมินการใช้หลักสูตรในโรงเรียน มีค่าสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ควรจัดให้มีการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนด้านการวิเคราะห์หลักสูตร และเมื่อมีการนำหลักสูตรไปใช้ควรมีการประเมินผลของการใช้หลักสูตรนั้นๆด้วย

2. ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผล มีค่าสูงสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกในสิ่งที่ต้องการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่าครูมีความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการด้าน

การเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับบทเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน มีค่าสูงสุดเท่ากัน อยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหาร โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ควรจัดให้มีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สื่อในการเรียนการสอน มีการจัดอบรมให้ครูรู้จักเทคนิคการผลิตสื่อ และควรมีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เพื่อให้ครูสามารถใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนและผลิตสื่อการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ทุกคน

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน จากผลการวิจัยพบว่าครูมีความต้องการการนิเทศการวัดและประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการด้านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดผลด้วยตนเอง มีค่าสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหาร โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับความรู้ในการสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล และวิธีการวัดและประเมินผลที่ถูกต้อง เพื่อให้ครูสามารถที่จะตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและสามารถแก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ได้ด้วยตนเอง และผู้บริหาร โรงเรียนควรดูแล กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องด้วย ควรให้มีการประเมินการเรียนรู้โดย ผู้เรียนประเมินตนเอง ตลอดจนให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเครื่องมือวัดและประเมินผลควบคู่กันไปด้วย

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ควรมีการกำหนดให้นักเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลประกอบการวิจัยด้วยเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมการเรียนการสอนที่เน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับการเรียนการสอนแบบบรรยายในรายวิชาต่างๆ
4. ควรศึกษาวิธีการสอน ในชั้นเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมาก โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มที่มีเด็กเก่งเป็นผู้นำกลุ่ม
5. ควรศึกษาแนวทางการนิเทศการสอนที่เพื่อนครูช่วยนิเทศกันเอง